

HOMO...

Lucy tenia els braços llargs com els simis, però els ossos de la seva pelvis i de les seves cames indiquen que era bípeda. Va viure fa uns 3,18 milions d'anys [...]. Els homínids i els simis africans comparteixen un avantpassat comú, un animal l'aspecte del qual desconeixem però del qual podem deduir que, com els nostres avantpassats vius més pròxims, els ximpanzés i els goril·les, vivia en els boscos i es desplaçava pels arbres, penjant-se dels braços i trepant a quatre potes. En un moment determinat, un grup d'aquests avantpassats va donar el primer pas crucial en el camí evolutiu cap als humans actuals: va desenvolupar l'hàbit de caminar sobre les dues cames. No sabem per què es varen convertir en bípedes, però això va suposar uns canvis anatòmics tan profunds que va marcar la separació entre els homínids i els simis.

M. LEADEY. *L'horitzó més llunyà*. National Geographic

L'ésser humà és per naturalesa un animal comunitari (*politikon*). I la raó per la qual l'ésser humà és un animal comunitari, en un grau més alt que l'abella o qualsevol altre animal gregari, té una explicació evident. És comú afirmar que la natura no fa res sense una finalitat determinada i l'ésser humà és l'únic entre els animals que té logos (raó i llenguatge). Així doncs, metre que la veu pura i simple és expressió de dolor o plaer i és comuna a tots els animals, [...] el logos té la finalitat d'indicar què és convenient i què és perjudicial, i així com què és just i què és injust. Doncs això és el que caracteritza l'ésser humà i el distingeix de la resta dels animals: el fet de posseir en exclusiva el sentit del bé i del mal, de la justícia i de la injustícia.

ARISTÒTIL. *Política*. Llibre I

D'aquí a milers d'anys, quan la distància del passat ja no deixi percebre més que les grans línies, les nostres guerres i les nostres revolucions tindran molt poca importància, suposant que encara es recordin; però de la màquina de vapor, com dels invents de tota mena que l'acompanyen, potser es parlarà com ara parlem del bronze o de la pedra tallada; servirà per a definir una edat. Si poguéssim desprendre'ns del nostre orgull; si per a definir la nostra espècie ens atinguéssim estrictament al que la Història i la Prehistòria es presenten com a característica constant de l'home i la de la intel·ligència, no diríem, potser *Homo sapiens*, sinó *Homo faber*. En definitiva, la intel·ligència, considerada en el que sembla ser un punt de partida, és la facultat de fabricar objectes artificials, particularment utensilis per a fer utensilis, i de variar indefinidament la seva fabricació.

H. BERGSON: *L'evolució creadora*.

Abans que res, l'home no pot reduir-se a l'aspecte tècnic d'*Homo faber*, ni a l'aspecte racionalista d'*Homo sapiens*. Cal veure-hi també el mite, la festa, la dansa, el cant l'èxtasi, l'amor, la mort, la desmesura, la guerra... No s'ha de menysprear l'afectivitat, el desordre, la neurosi, l'aleatorietat. L'home autèntic es troba a la dialèctica sapiens-demens.

E. MOSTERIN. El paraíso perdido: el paraíso olvidado.

L'home ha estat definit com *Homo sapiens*, però en aquesta definició tot depèn del que es vulgui dir amb *sapiens*. Emprar el pensament amb la intenció de trobar millors mitjans per a sobreviure i

millors camins per a aconseguir el que volem, això també ho fan els animals; per tant, pel que fa a aquest tipus d'assoliment només existiria, en el millor dels casos, una diferència quantitativa entre l'home i els animals. Si, en canvi, amb sapiens es vol dir conèixer en el sentit del pensament que tracta de comprendre el cor del fenomen, del pensament que penetra des de l'enganyosa superfície en el realment efectiu, del pensament que es proposa no manipular sinó captar, llavors *Homo sapiens* seria, en veritat, una definició correcta de l'home.

S'ha definit a l'home també com *Homo ludens*, el qual juga, significant joc aquí una activitat sense propòsit que transcendeix les necessitats immediates de la supervivència. En veritat, des de l'època dels creadors de les pintures rupestres en les caveres fins als nostres dies, l'home s'ha entretingut amb activitats que no persegueixen cap fi.

Podria afegir dues altres definicions d'home. Una, la de *Homo negans*, el qual diu «no», tot i que la majoria dels homes diuen «sí» quan la seva supervivència o la seva conveniència així ho requereixen. Des d'un punt de vista estadístic de la conducta humana, l'home hauria de ser anomenat, més aviat, el qual diu «sí». Però des del punt de vista dels poders humans, l'home es distingeix de tots els altres animals per la seva capacitat de dir «no», per la seva afirmació de la veritat, l'amor, la integritat, fins i tot a costa de la seva supervivència física.

Una altra definició de l'home seria *Homo esperans*, el que espera. Com he indicat en el segon capítol, esperar és una condició essencial del ser home. Quan hem renunciat a tota esperança, hem travessat les portes de l'infern -sapiguem-ho o no- i hem deixat endarrere nostra pròpia humanitat.

E. FROMM. *La revolució de l'esperança*